

GÜNÜMÜZ LİSE 9. VE 10. SINIFLARDA (TÜRK DİLİ- EDEBİYATI VE TARİH DERSLERİNDE) DESTAN ÖĞRETİMİNİN YERİ

Namık ÇENCEN*, Emel ŞAHİNGÖZ**

*Dr. Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanlığı,

** Doktora Öğrencisi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özet

Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde kullanılabilen materyallerden birisi de destanlardır. Destanlar; okuma yazması olmayan toplumlarda ve insanlarda en önemli halk eğitimi aracı olması, ana dili öğretiminde dilin en güzel örneklerini sunması, destanlarda yer alan kahramanlar kişilik gelişimi, ahlak gelişimi ve sosyal gelişim bakımından gençlere emsal teşkil etmesi, döneminin değerlerini ve beğenilerini zihninde olgunlaştırmaya yardımcı olması, kültürün inceliklerine, inançların ve geleneklerin köklerine inilmesini sağlaması, millî benliğin, kültürel yaşantının, toplumun yaşam şeklinin ve ideallerinin, estetik zevklerinin aktarılması boyutunda daha fazla önem arz etmesi, milletlerin davranış biçimlerini olduğu kadar ortak değerler sistemini ve toplumsal kurallarını da aktarması, eczacılık, askerlik, denizcilik gibi pek çok farklı alanda toplumun başvuru kaynağı olması, tarih bilincinin, tarih şuurunun ve heyecanının verilmesi, tarihsel düşünme becerisinin kazanılmasına yardımcı olması gibi eğitimsel işlevleri açısından destanlar lise dokuzuncu ve onuncu sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde önemli materyallerden biri olarak düşünülebilirler. Bu çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup, betimsel içerik analizi ve doküman incelemesi kullanılmıştır. İçerik analizleri; araştırılan bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmaların, politikaların, uygulamaların ve kamu algısının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip araştırma sentezlerdir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Eğitim ile ilgili araştırmada ders kitapları, program, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, ders ve ünite planları gibi materyaller doküman olarak kullanılabilirler. Bu çalışmada Lise dokuzuncu ve onuncu sınıf Türk Dili - Edebiyatı ve Tarih öğretim programları ve ders

kitaplarında destanlar incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Tarih öğretim programlarında birincil ve ikincil kaynakları kullanılmasına vurgu yapılmaktadır. İncelenen 9. sınıf tarih ders kitabında destanlardan sadece tarihi bilgiye kaynaklık eden malzemeler arasında sözlü kaynaklar ve sözlü kültür öğeleri olarak değinilmiştir. Ayrıca incelenen kitapta Homeros'un İlyada destanı, Türklerdeki Türeyiş destanı ve Almanların Nibelungen Destanı ile ilgili olarak çok kısa bilgiye yer verilmiştir. Destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almamaktadır. Tarih 10.sınıf ders kitabında ise İslamiyet öncesi ve sonrası ile dünya edebiyatından herhangi bir destandan bahsedilmemiş ve destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almadığı tespit edilmiştir.

9. ve 10. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı öğretim programlarında destanlardan öyküleyici anlatmaya bağlı edebi metinler içerisinde bahsedilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı 9.sınıf ders kitabında birinci ünite de metinler kısmında anlatmaya bağlı metinlerde destanlardan bahsedilmiş ancak İslamiyet öncesi ve sonrası ve yabancı herhangi bir destandan bahsedilmemiş ve destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almamaktadır. İncelenen 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabında destanlar üçüncü ünite de dört etkinlikle ele alındığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Destanlar, Türk Dili Öğretimi, Tarih Öğretimi, Ders Kitabı ve Öğretim Programı

THE PLACE OF TEACHING OF EPICS IN HIGH SCHOOL 9TH AND 10TH GRADES (IN TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE AND HISTORY COURSES)

Abstract

One of the materials that can be used in 9th and 10th grade Turkish Language-Literature and History courses are epics. Epics may be considered as one of the important materials in the ninth and tenth grade Turkish Language-Literature and History courses of high school in terms of educational functions such as being the most important public education tool in illiterate societies, presenting the best examples of language in mother tongue teaching, personality development of heroes in the epics, being a precedent for young people in terms of moral development and social development, helping mature the values and likes of the period, providing access to the roots of the faith and tradition, the importance of national identity, cultural experience, the way of life and ideals of the society in terms of transfer of aesthetic pleasures, conveying the system of common values and social rules as much as the forms of behavior of nations, being a reference source for many different local communities such as pharmacy, military, maritime, inspring history consciousness and enthusiasm, helping to acquire historical thinking skills. This study was designed in qualitative research design, descriptive content analysis and document review. Content analysis; which have an important role in the dissemination of research information and the shaping of future research, policies, practices and public perception. Document analysis includes analysis of written materials that contain information about facts and phenomena targeted for investigation. Materials such as textbooks, programs, in-school and out-of-school correspondence, student registrations, meeting minutes, course and unit plans can be used as documents in research related to education.

In this study, epics were examined in the ninth and tenth grade Turkish Language - Literature and History teaching programs and textbooks. Emphasis is placed on the use of primary and secondary sources in 9th and 10th grade history teaching programs with the direction of the obtained

data. In the 9th grade history text book examined, epics are described as epigrams and verbal cultural items among ephemeral sources of history. In addition, the book also contains brief information about Homer's Iliad's legend, the Turks 'Türeyiş epic and the Germans' Nibelungen epic. There are no examples of events related to the use of epics. In the 10th grade history coursebook, it is confirmed that no epic was mentioned from before and after Islam and world literature, and that there is no example of activity related to use of epics.

9th and 10th grade Turkish-Language and Literature curricula have mentioned literary texts related to story telling narrative from epics. In Turkish Language and Literature In the 9th grade textbook first unit texts part, epics are mentioned among narrative texts. But it does not mention any events related to the use of epics before and after Islam and foreign was mentioned. In the 10th grade Turkish Language and Literature textbook examined, it is determined that epics have been handled with four activities in the third unit.

Keywords: *Epics, Turkish Language Teaching, History Teaching, Course Book and Teaching Program*

Giriş

Masalımsı, masalla gerçek arası, anlatı türlerinden olan destanlar fransızcada “E’pope’e” terimiyle karşılanan mitolojik yaratımlardır (Devellioğlu, 1986, s.178). Pakalın (1981) da destanı “Bir olay veyahut belirli bir durum hakkında söylenen manzum sözler” şeklinde tanımlamaktadır. Banarlı (1983) Resimli Türk Edebiyat Tarihi adlı eserinde destanları milletlerin din, fazilet ve milli kahramanlık maceralarının manzum hikâyeleri olarak açıklamaktadır. Destan, bir boy veya millet hayatında tam estetik hüviyet kazanmamış eser sayılan efsanelerden sonra nazım şeklinde ortaya çıkan en eski halk edebiyatı mahsullerinden biridir. Sözlü geleneğe bağlı bu anonim mahsullerin, zaman ve mekân içinde cemiyetin iradesini ellerinde tutan “Kahraman Bilge” şahsiyetlerin menkıbevi ve hakiki hayatları etrafında teşekkül etmiş uzun, didaktik hikâyeler olarak tanımlanır. Ayrıca cemiyetin ortak görüşü ile ülkülerini aksettiren bu eserlerin oluşması için bir yaratma zemini ile savaş, din

değiştirme, göç ve kuraklık gibi büyük hadiselerin millet vicdanında birtakım sarsıntılara sebep olması gerekmektedir (Elçin,1993: 149-153). Milletlerin yaşayış, düşünüş ve inanışlarını araştırırken millî destan, menkıbe ve efsaneler bazen tarih vesikaları arasında birinci derecede önem kazanır. Bunlar sadece tarihin eksikliklerini doldurmakla kalmayıp, ictimâî ruhun akislerini, düşünce ve inançlarını ortaya koymak bakımından da çok mühim bir rol üslenirler (Turan, 1995: 75). Destanlar, toplumların özellikle de uzun bir süre sözlü geleneğe ağırlık vermiş toplumların, hem “millî hafızası” hem de “millî şuur”unu ihtiva eden mirasıdır. Destanlar ne sadece tarih ne de sadece edebiyattırlar. Milletlerin efsanevi tarihidirler. Onlarda bir olay ve kahramanın en doğru çizgilerle anlatılması değil; o olay ve kahramanın millet vicdanında bıraktığı tesirler, cemiyetin duyduğu sevinç, nefret ve saygı daha önemlidir. Böylece destanlar, bir milletin düşünce ve yüksek duygularını, ortak vicdanda yaşayan ülkülerini aksettirirler (Akkuş, 2007: 43).

Eğitim, bireyleri sosyal hâle getirirken aynı bireylerin, toplumun ortak birikiminden, millî kültürün derinliklerinden yararlanmasını da sağlamaktadır. Bireyin değer kazanması toplumun değer kazanmasıyla eş değerdir. Eğitimde, dolayısıyla toplumsal yaşamda bireylere model oluşturacak tutum ve davranışlar, ele aldığımız Türk destan ve mitolojilerinde en kusursuz örnekleriyle karşımıza çıkmaktadır. Eğitim aracılığıyla bireylere kazandırılacak bu model davranışlar, kendini gerçekleştirdiği noktada toplumu etkiler; ona sosyal yaşam alanında örnek oluşturarak kendi içinde değişimin, ilerlemenin yoluna ışık tutar. Amacımız asırların bize miras bıraktığı destan ve mitolojilerimizi yalnızca kültür tarihimizin bir parçası olarak değerlendirmekle kalmayıp ortak değerler üzerinde sosyalleşmenin ve toplum olarak ilerlemenin gerçekleşmesi için onlardan eğitim aracılığıyla yararlanmaktır. Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Günümüz eğitim sistemi, öğretim programı, ders kitapları, öğretim yöntemleri gözden geçirilerek çağın gereksinimleri doğrultusunda düzenlenmektedir. Öğretim programlarında farklı öğretim strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanması önerilerek, farklı öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanılması, kanıta dayalı akıl yürütme yeteneklerinin geliştirilmesi ön plana çıktığı görülmektedir.

Destanlar; okuma yazması olmayan toplumlarda ve insanlarda en önemli halk eğitimi aracı olması, ana dili öğretiminde dilin en güzel örneklerini sunması, destanlarda yer alan kahramanlar kişilik gelişimi, ahlak gelişimi ve sosyal gelişim bakımından gençlere emsal teşkil etmesi, döneminin değerlerini ve beğenilerini zihninde olgunlaştırmaya yardımcı olması, kültürün inceliklerine, inançların ve geleneklerin köklerine inilmesini sağlaması, millî benliğin, kültürel yaşantının, toplumun yaşam şeklinin ve ideallerinin, estetik zevklerinin aktarılması boyutunda daha fazla önem arz etmesi, milletlerin davranış biçimlerini olduğu kadar ortak değerler sistemini ve toplumsal kurallarını da aktarması, eczacılık, askerlik, denizcilik gibi pek çok farklı alanda toplumun başvuru kaynağı olması, tarih bilincinin, tarih şuurunun ve heyecanının verilmesi, Öğrencilerin kendi geçmişleriyle milletlerin geçmişini özdeşleştirmesinde rol oynaması, Milletlerin destanlarında yer alan ortak değer ve motifler, insanoglunun benzer olaylar karşısında benzer ve farklı tepkilerini görmelerini sağlaması, Destanlar ifade ve içeriklerinde barındırdıkları gerçeküstü özellikler nedeniyle, öğrencinin gerçek ile hayal ayrımında eleştirel bir bakış açısı ile incelemeyi sağlaması, tarihsel düşünme becerisinin kazanılmasına yardımcı olması gibi eğitimsel işlevleri açısından destanlar lise dokuzuncu ve onuncu sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde önemli materyallerden biri olarak düşünülebilirler (Şahingöz, 2011, s. 21; Çencen, 2010, s. 89).

İlgili alan yazın incelendiğinde Destanların ilköğretim ve Orta öğretimde kullanımına yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Bu anlamda yapılan çalışmalardan biri Halil Tokcan'ın editörlüğünü yaptığı "Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri" adlı eserde, Tokcan (2016) "Destanlar ile Sosyal Bilgiler Öğretimi" başlıklı çalışmasında, destanlar, destanların doğuşu, destanların genel özellikleri, destan çeşitleri, Türk Destanları, Türk Destanlarında Milli Motifler, Sosyal Bilgiler ile Destanların İlişkisi ve etkinlik örneklerine yer vermiştir. Bir diğer çalışma ise Yakar (2011) "Destanların Öğretiminde Film Kullanımının Ortaöğretim Türk Edebiyatı Derslerindeki Akademik Başarıya Etkisi" adlı doktora çalışmasında ortaöğretim 10. sınıf "Türk Edebiyatı" dersi "Destan Dönemi Türk Edebiyatı" ünitesinin öğretiminde, filmle öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemiş, deney grubunun ilk ve ikinci uygulamalarındaki akademik başarı puanı kontrol

grubuna göre yüksek olduğu ve filmle öğretimin akademik başarıya, bilgilerin kalıcılığına, öğrencinin sahip olduğu kelime hazinesini harekete geçirmeye katkısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alan yazında bulunan çalışmalardan bir diğerinde ise Çetin (2010), “Türkiye’de Orta Öğretim Okullarında (Lise) Destan Öğretimi” adlı çalışmasında Cumhuriyetten günümüze kadar olan süreçteki ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programlarında destanların işlenişi ve kullanımı üzerinde durmaktadır. Şimşek (2010) ise “Tarih Öğretiminde Destanlar ve Efsaneler” başlıklı çalışmasında, efsane, mit ve destanların ifade ve içeriklerinde barındırdıkları gerçeküstü özellikler nedeniyle tarih konularının öğretiminde dikkatle ele alınması gereken materyaller olduğunu ifade etmektedir. Şimşek (2007) yapmış olduğu diğer bir çalışmasında ise “Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun Karşılaştırmalı Türk Destanları Adlı Eserinin Tarih Eğitimi Açısından Değeri” konulu araştırmasında eseri tarih eğitimi açısından incelemiştir. Yakıcı (2004) ise “Liselerde Okutulan Ders Kitaplarında Destan Öğretiminin Yeri” adlı çalışmasında; Türkiye’deki liselerde okutulan ders kitaplarında destanlara ne kadar yer verildiği ve destanların ders kitapların işlenişini ele almış, konuya gereken yer ve önemin verilmediği sonucuna ulaşmıştır. Kart (2002) tarafından yapılmış, “Eski Türk Destanlarının Tarih Öğretimindeki Yeri ve Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde ise tarih öğretmenlerinin örnek olay çalışması metodunu uygularken kullanabilecekleri önemli bir kaynağın da bir edebî ürün olan destan olduğu ifade edilmiştir. Şimşek (2001) “Tarih Eğitiminde Efsane ve Destanların Rolü” konulu çalışmasında efsane ve destanların, genel mahiyetlerine, çocuğun duygusal, sosyal, ahlaki eğitimine etkilerine ve kültürlenme yoluyla tarih öğretimine katkıları üzerinde durmuştur.

Araştırma bağlamında incelenen alan yazın genel olarak İlköğretim Türkçe, Sosyal Bilgiler ile Orta öğretim Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde destanların kullanımı ve eğitimsel işlevleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Günümüz Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde destanların nasıl ele alındığını ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu bağlamda araştırma kuramsal anlamda lise Tarih ve Türk Dili öğretim programları ve ders kitaplarında destanların nasıl işlendiğini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı:

Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih derslerinde destanların nasıl ele alındığını ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırma kapsamında aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. 9-10. sınıf Tarih öğretim programlarında ve ders kitaplarında destanlar nasıl ele alınmaktadır?

2. 9.10. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı öğretim programlarında ve ders kitaplarında destanlar nasıl ele alınmaktadır?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup, betimsel içerik analizi ve doküman incelemesi kullanılmıştır. İçerik analizleri; araştırılan bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmaların, politikaların, uygulamaların ve kamu algısının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip araştırma sentezlerdir (Çalık ve Sözbilir, 2014: 34). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Eğitim ile ilgili araştırmada ders kitapları, program, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, ders ve ünite planları gibi materyaller doküman olarak kullanılabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 141). Bu çalışmada da doküman incelemesinde Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Türk Dili-Edebiyatı ve Tarih dersleri öğretim programları ve ders kitapları betimsel olarak analiz edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Lise 9. sınıf ve 10. sınıf tarih öğretim programlarının temel felsefesi ve genel amaçlarında; Birincil ve ikincil kaynaklarda yer alan kanıtları belirleme, analiz etme, yorumlama ve değerlendirmeyi içeren tarihe özgü yeterlilik ve becerileri geliştirmeleri, edindikleri bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayarak kanıtlarla desteklenen çıkarımlarda bulunmaları amaçlanmaktadır (Meb,2018, s.18)

Lise 9. sınıf tarih ders kitabında tarihi bilgiye kaynaklık eden malzemeler arasında sözlü kaynaklar ve sözlü kültür öğeleri arasında destanlarında yer

aldığı belirtilmiştir (Kapar ve diğerleri, 2017, s. 16-40). Destanlarla ilgili olarak kitapta «Romalıların Türeyiş Efsanesindeki dişi kurt ile Türklerdeki Türeyiş, Göç, Ergenekon destanlarındaki kurt motifi birbirine benzemektedir» ifadesi yer almaktadır. Ayrıca kitapta 2. ünite de Homeros'un İlyada destanından çok kısa bahsedilmiştir. «Homeros'un İlyada Destanı'na göre Avrupa'da ilk siyasi organizasyonlar Yunanistan'da kurulan polis devletleridir.» (Kapar ve diğerleri, 2017, s.46-70). 3. ünite de «Attila'nın hayatı ve savaşları; roman, resim, heykel, tiyatro ve operalara konu olmuş, hakkında pek çok kitap yazılmıştır. Onun savaşlarını konu alan Almanların meşhur Nibelungen Destanı, Attila'yı babacan, iyiliksever ve yüksek vasıflı bir hükümdar olarak tanıtmaktadır.» destanla ilgili kısa not yer almaktadır (Kapar ve diğerleri, 2017: s. 123). Lise 10. sınıf tarih ders kitabında destanlarla ilgili herhangi bir bilgi ve etkinlik örneği yoktur (Tüysüz, 2017).

9.10. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı öğretim programlarında konu, kazanım ve açıklamalarda Öyküleyici anlatmaya bağlı edebi metinler (Masal / Fabl, Destan, Mesnevi, Hikâye, Roman vb) içerisinde destanlardan bahsedilmiştir (Meb, 2018, s. 21).

Lise 9.sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı ders kitabında birinci ünite de metinler kısmında anlatmaya bağlı metinlerde destanların yer aldığı belirtilmiştir (Yücel ve diğerleri, 2017, s. 29-30). 9. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı ders kitabında destanlarla ilgili herhangi bir etkinlik örneği yoktur. Günümüzde Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Aylin Hidayet Başaran Yılmaz tarafından yazılan Türk Edebiyatı 10. sınıf ders kitabında destan konusu üçüncü ünite de "Destan – Efsane" başlığı altında işlenmektedir.

Lise 10. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı ders kitabında dünya edebiyatı ve İslamiyet'in kabulünden önceki Türk edebiyatından ve İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemden destan örnekleri ele alınmıştır. Efsane ve destanların, ait oldukları toplumun millî kimliğiyle olan bağı; tarihî, kültürel ve toplumsal açıdan önemi üzerinde durulur. Üçüncü ünite de destan konusu; İslamiyet Öncesi Türk Destanları başlığı altında; Yaratılış Destanı, Saka Destanları, Hun-Oğuz Destanları, Göktürk Destanları, Siyenpi Destanları, Uygur Destanları, İslamiyet'ten Sonraki Türk Destanları; Manas Destanı,

Cengiz Han Destanı, Kırım Timur ve Edige Destanları, Saltuk Buğra Han Destanı, Seyid Battal Gazi Destanı, Danişmend Gazi Destanı ve Köroğlu Destanı metinleri, dünya edebiyatından Nibelungen destanı ile 1923-1980 dönemi yapma destanlar ele alınıp işlenmiştir.

Araştırmamızın konusu olan “Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler” den olan destan konusu dört etkinlikte ele alınmıştır. Bu etkinliklerde; Nibelungen destanı, Yaratılış Destanı, Battal Gazi Destanı ve Maraş’ın ve Ökkeş’in Destanı ele alınmıştır (Yılmaz, 2017, s. 117-141).

Sonuç ve Öneriler

İncelenen Lise 9. sınıf ve 10. sınıf Tarih öğretim programlarında birincil ve ikincil kaynakları kullanılmasına vurgu yapılmaktadır. İncelenen 9. sınıf tarih ders kitabında destanlardan sadece tarihi bilgiye kaynaklık eden malzemeler arasında sözlü kaynaklar ve sözlü kültür öğeleri olarak değinilmiştir. Ayrıca incelenen kitapta Homeros’un İlyada destanı, Türklerdeki Türeyiş destanı ve Almanların Nibelungen Destanı ile ilgili olarak çok kısa bilgiye yer verilmiştir. Destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almamaktadır. Tarih 10.sınıf ders kitabında ise İslamiyet öncesi ve sonrası ile dünya edebiyatından herhangi bir destandan bahsedilmemiş ve destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almamaktadır.

9. ve 10. sınıf Türk-Dili ve Edebiyatı öğretim programlarında destanlardan öyküleyici anlatmaya bağlı edebi metinler içerisinde bahsedilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı 9.sınıf ders kitabında birinci ünite de metinler kısmında anlatmaya bağlı metinlerde destanlardan bahsedilmiş ancak İslamiyet öncesi ve sonrası ve yabancı herhangi bir destandan bahsedilmemiş ve destanların kullanımına ilişkin herhangi bir etkinlik örneği de yer almamaktadır. İncelenen 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabında destanlar üçüncü ünite de dört etkinlikle ele alınmıştır.

Son dönemde Türkiye’de özellikle eğitim alanında büyük değişiklikler yaşanmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih eğitimi de öğrenme anlayışından, öğretim programına ve ders kitaplarından ölçme ve değerlendirmeye dek uzanan boyutlarda söz edilen değişimden payını almıştır.

Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda;

9. ve 10. Sınıf tarih öğretim programlarının ünite ve süreleri de göz önünde bulundurularak; İslamiyet Öncesi Türk Destanları (Yaradılış, Saka, Alper Tunga Oğuz Kağan, Atilla, Köktürk ve Uygur Destanları) ve İslamiyet'in Kabulünden sonraki Türk Destanları (Satuk Buğra Han Destanı, Manas Destanı, Dede Korkut Destanları, Cengiz-Name, Timur ve Edige Destanları, Seyid Battal Gazi Destanı, Danişmend Gazi Destanı, Saltukname ve Köroğlu Destanı) etkinlik örnekleri ile yer alabilirler,

9. sınıf ve 10. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programların da ünite ve süreleri de göz önünde bulundurularak; mevcut destanların kullanımı ve etkinlik örneklerine daha fazla yer verilebilirler.

Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih eğitimi içinde edebî ürünlerden destanların sıkça kullanılması ve onların analiz edilmesi öğrenciye öğretim programlarının amaçladığı çoklu bakış açısının geliştirilmesine katkı sağlayabilecekleri düşünülmektedir.

Eğitim planlamaları ve eğitim felsefeleri oluşturulurken Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih lise öğretim programlarında ve ders kitaplarında destan türünden kültür değerlerimiz öne çıkartılmalı, onlar en duru ve en zengin kaynaklar olarak görülmeli, kişilikli, kendi değerlerine sahip çıkan, kendine güvenen toplum oluşturmada, bizlere öncülük etmeleri sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Akkuş, Z. (2007). Tarih Öğretiminde Edebi Ürün Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.
- Banarlı, N. S. (1983). Resimli Türk Edebiyatı Cilt I.
- Çalık, M., Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. Eğitim ve Bilim Dergisi, 39/ 174, 33-38.
- Çencen, N. (2010). 11. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Edebî Ürünlerin Kullanımı: Tarih Öğretmenlerinin “Edebî Ürün” Kullanımına İlişkin Görüşleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Çetin, İsmet. (2010) Türkiye’de Orta Öğretim Okullarında (Lise) Destan Öğretimi. Dede Korkut ve Geçmişten Geleceğe Türk Destanları Uluslararası Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri. Kıbrıs: Yakın Doğu Üniversitesi.
- Develioğlu, F. (1986). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, s. 405.
- Elçin, Ş. (1993). Halk Edebiyatına Giriş, Ankara, s.149-153.
- Kart, Ö. (2002). Eski Türk Destanlarının Tarih Öğretimindeki Yeri ve Kullanımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim ve Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Kapar ve diğerleri. (2017). Tarih 9. Sınıf Ders Kitabı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Meb (2018). Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10ve 11. Sınıflar) Öğretim Programı.
- Meb (2018). Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı.
- Pakalın, M.Z. (1981). Osmanlı Deyimler Sözlüğü Cilt I. İstanbul, s. 431.
- Şahingöz, E.(2011). Lise Onuncu Sınıflardaki Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi İçinde Destan Öğretiminin Yeri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, A. (2010). Tarih Öğretiminde Destanlar ve Efsaneler, Tarih Nasıl Öğretilir (Ed. M. Safran), İstanbul: Yeni İnsan Yay.
- Şimşek, A. (2007). “Mustafa Necati Sepetçioğlu’nun Karşılaştırmalı Türk Destanları adlı Eserinin Tarih Eğitimi Açısından Değeri” Ölümünün Birinci yılında Mustafa Necati Sepetçioğlu Sempozyumu, Atatürk Kültür Merkezi, 24-25 Mayıs 2007, Ankara.
- Şimşek, A. (2001). Tarih Eğitiminde Efsane ve Destanların Rolü. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. C. 2, Sayı: 3, s. 11-21.
- Tokcan, H. (2016). “Destanlar ile Sosyal Bilgiler Öğretimi” Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri (Ed. H. Tokcan), Ankara: A.Pegem Yayıncılık.
- Turan, O. (1995). Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi. İstanbul: Ötüken Yay.
- Tüysüz, S. (2015). Tarih 10. Sınıf Ders Kitabı, Tuna Matbaacılık Yayınları, Ankara.

- Yakar, H.G. İ. (2011). Destanların Öğretiminde Film Kullanımının Ortaöğretim Türk Edebiyatı Derslerindeki Akademik Başarıya Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yakıcı, Ali. (2004) Liselerde Okutulan Ders Kitaplarında Destan Öğretiminin Yeri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, A.H.B (2017). Türk Dili ve Edebiyatı 10. Sınıf Ders Kitabı, Bir Yay Yayınları, Ankara.
- Yücel ve diğerleri. (2017). Türk Dili ve Edebiyatı 9. Sınıf Ders Kitabı, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar